

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistettu käyttöönotto ja muutokset valtiosopimukseen vakaumaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistettu käyttöönotto ja muutokset valtiosopimukseen vakaumaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä (E 45/2019 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Aleksi Kaakinen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Tuukka Taipale, valtiovarainministeriö
- vanhempi neuvonantaja Päivi Tissari, Suomen Pankki
- tutkija Antti Ronkainen, Helsingin yliopisto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työelämäprofessori Vesa Vihriälä

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Joulukuussa 2018 eurohuippukokous vahvisti toimintaohjeen yhteisen kriisinratkaisurahaston (Euroopan vakaumekanismin yhteyteen perustettavasta) yhteisestä varautumisjärjestelystä. Toimintaohjeessa jäsenvaltiot sitoutuivat poliittisesti varautumisjärjestelyn pääpiirteiden lisäksi kirjaukseen, jonka mukaan yhteinen varautumisjärjestely otetaan aikaistetusti käyttöön, mikäli vuonna 2020 toteutettava riskien vähentämisarvio osoittaa riittävää edistystä. Edelleen jäsenvaltiot sitoutuivat kirjaukseen, jonka mukaan pyritään löytämään sopimus rajatuista muutoksista vakaumaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehtyyn valtiosopimukseen.

Valiokunnan lausunto VaVL 3/2019 vp

Euroryhmän puitteissa on valmisteltu muutoksia vakaussuunnitelman siirrosta yhteiseen kriisintarkkailurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehtyyn valtiosopimukseen. Valtioneuvosto saattaa neuvottelutilanteen eduskunnan käsiteltäväksi käsittelyssä olevalla kirjelmällä.

Asian valmistelu euroryhmän puitteissa on kesken, eikä yhtä konkreettista ja selkeää pohjaesitystä täsmällisistä sopimusmuutoksista toistaiseksi ole olemassa. Kirjelmässä esitellään kolme mahdollista menettelyä aikaistusten toteuttamiseksi. Esitetyt tiedot perustuvat valmisteluvaiheessa käytettävissä oleviin tietoihin ja kirjelmän laatijoiden parhaaseen arvioon neuvottelutilanteesta.

Valtioneuvoston kanta

Hallitusohjelman mukaan Suomi toimii aktiivisesti pankkiunionin viimeistelemiseksi ottaen huomioon pankkien riskitasot. Viimeistään ensi vuonna Euroopan komissio esittää arvionsa riskien vähenemisestä. Suomi arvioi tällöin myös itsenäisesti riskien vähenemistä ja on tämän arvion pohjalta valmis harkitsemaan sekä yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistettua käyttöönottoa, että vakaussuunnitelman siirrosta yhteiseen kriisintarkkailurahastoon ja rahastosuunnitelman yhdistämisestä tehdyn valtiosopimuksen muuttamista. Suomi tavoittelee sopimusta muutettaessa mahdollisimman selkeää ja ymmärrettävää ratkaisuvaihtoehtoa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Käsittelyssä olevassa kirjelmässä on kyse jo sovitun pankkiunionin viimeistelystä vahvistamalla pankkien kriisintarkkailukehikkoa sekä yhteisen varautumisjärjestelyn mahdollisesta aikaistetusta käyttöönotosta. Kirjelmässä esitellään sopimuksen muuttamista koskeva neuvottelutilanne ja siihen liittyviä vaihtoehtoisia toimintamalleja.

Pankkiunionin yhteisen kriisintarkkailumekanismien perustamisesta sovittiin joulukuussa 2013, minkä jälkeen vakaussuunnitelman siirrosta yhteiseen kriisintarkkailurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn valtiosopimuksen määräykset saatettiin voimaan Suomessa valtioneuvoston asetuksella (SopS 88/2015) tammikuussa 2016. Sopimuksessa määrätään pankeilta kerättävien vakaussuunnitelman siirrosta yhteisen kriisintarkkailurahaston eri rahasto-osuuksiin ja rahastosuunnitelman vaiheittaisesta yhdistämisestä vuoden 2023 loppuun mennessä.

Pankkien rahoitukseen perustuvan kriisintarkkailujärjestelmän tueksi on sovittu julkisin varoin rahoitettavasta yhteisestä varautumisjärjestelystä. Euroopan vakaussuunnitelman yhteyteen perustettu järjestely otetaan käyttöön vuoden 2024 alussa, minkä myötä järjestelmän rahoituskyvyn arvioidaan noin kaksinkertaistuvan.

Joulukuussa 2018 jäsenvaltiot sitoutuivat poliittisesti kirjaukseen, jonka mukaan yhteinen varautumisjärjestely otetaan aikaistetusti käyttöön, mikäli vuonna 2020 toteutettava pankkien riskien vähentämisarvio osoittaa riittävää edistystä. Euroopan komission on tarkoitus esittää tämä arvio ensi keväänä.

Valtioneuvoston selvityksestä ei käy ilmi, minkälaisista riskitasojen vähentämisistä Suomi edellyttää, mutta riskien pienentäminen ohjaa joka tapauksessa Suomen suhtautumista pankkiunionin vii-

Valiokunnan lausunto VaVL 3/2019 vp

meistelyyn ja euroalueen integraatioon. Tämä perustuu mm. hallitusohjelmaan, jonka mukaan Euroopan pankkien riskitasot vaikuttavat Suomen kantaan pankkiunionin kehittämisestä.

Valiokunta pitää pankkiunionin kehittämistä tärkeänä, mutta korostaa, että varautumisjärjestely voi toteutua aikaistetusti vain, jos pankkijärjestelmän riskit ovat todellisuudessa pienentyneet ja samalla riskien hallinta vahvistunut. Pelkkä riskien vähentymiseen tähtäävän lainsäädännön ja muun regulaation edistyminen ei ole siten riittävää, vaan tarvitaan myös näyttöä pankkien taseiden korjaantumisesta. Jos selvitystyössä huomataan systeemitason riskien kohonneen, on tärkeä vauhdittaa pankkiunionin kehittämistä.

Valiokunta pitää siksi keskeisenä, että ensi keväänä laadittava riskiarvio perustuu läpinäkyvään ja puolueettomaan tarkasteluun. Tämän lisäksi myös Suomen on pystyttävä arvioimaan itsenäisesti riskien vähenemistä ja vasta tämän arvion pohjalta harkittava varautumisjärjestelyn aikaistamista. Riskien vähenemisen tulee olla todellista ja kokonaisuuden kannalta riittävää.

Kriisintarkaisun periaatteisiin kuuluu, että veronmaksajat eivät joudu vastuuseen syntyneistä tappioista ja toiminnan uudelleen järjestelyn kustannuksista, vaan sijoittajavastuun mukaisesti ensisijaisesti pankin osakkeenomistajat ja velkojat. Vasta toissijaisena ratkaisuna voidaan turvautua kriisintarkaisurahastoon, jonka käyttö on tiukasti ehdollista. Varautumisjärjestelyn on tarkoitus toimia viimesijaisena rahoituslähteenä tilanteessa, jossa etukäteen rahastoidut varat eivät riitä kriisintarkaisun toteuttamiseen. Kriisintarkaisurahaston ja yhteisen varautumisjärjestelyn kautta annettava rahoitus peritään myöhemmin täysimääräisesti takaisin pankeilta.

Sopimuksen muuttamiseen liittyvät taloudelliset vaikutukset koskettavat näin ollen ensisijaisesti pankkisektoria, koska pankit rahoittavat yhteisen kriisintarkaisurahaston vakaussmaksuilla. Sopimuksen muuttamisen nettovaikutusta suomalaiselle pankkisektorille ja sen asiakkaille on kuitenkin vaikea arvioida. Vaikutukset riippuvat pitkälti siitä, kuinka usein rahastoa käytettäisiin suomalaisen pankin kriisintarkaisuun verrattuna pankkiunionin muihin pankkeihin.

Valtioneuvoston kirjelmässä on arvioitu sopimusmuutokseen liittyviä vaihtoehtoja ja niiden taloudellisia vaikutuksia. Esitetyn arvion mukaan sopimuksen muuttamisen nettovaikutus suomalaiselle pankkisektorille on negatiivinen, mikäli suomalaisten pankkien taloudellinen asema suhteessa muihin euroalueen pankkeihin arvioidaan merkittävästi paremmaksi. Johtopäätöksenä todetaan, että varautumisjärjestelyn mahdollinen aikaistaminen olisi yksinkertaisinta ja selkeintä tehdä joko muuttamatta vakaussmaksujen siirrosta yhteiseen kriisintarkaisurahastoon ja rahastosuukien yhdistämisestä tehtyä sopimusta tai tukemalla yhteisen kriisintarkaisurahaston lopputilan aikaistamista kuitenkin siten, että se ajoittuu mahdollisimman lähelle aiemmin sovittua vuoden 2024 alkua.

Valiokunta yhtyy tähän näkemykseen ja katsoo, että suomalaisten pankkien kannalta on tärkeää, että siirtymäaika käytetään mahdollisimman tehokkain toimin riskien vähentämiseen ja pankkisektorin valvonnan yhdenmukaistamiseen. Vaikka yhteisvastuu antaisikin lisää liikkumavaraa tilanteessa, jossa merkittävä suomalainen luottolaitos joutuisi kriisintarkaisun kohteeksi, ei ole kuitenkaan syytä lisätä riskiä, että suomalaiset pankit joutuvat vastaamaan toisessa maassa toteutuvan kriisin kustannuksista.

Valiokunnan lausunto VaVL 3/2019 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Valtiovarainvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 26.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd

jäsen Anders Adlercreutz r

jäsen Tarja Filatov sd

jäsen Sanni Grahn-Laasonen kok

jäsen Timo Heinonen kok

jäsen Vilhelm Junnila ps

jäsen Heli Järvinen vihr

jäsen Esko Kiviranta kesk

jäsen Jari Koskela ps

jäsen Elina Lepomäki kok

jäsen Markus Lohi kesk

jäsen Pia Lohikoski vas

jäsen Raimo Piirainen sd

jäsen Jussi Saramo vas

jäsen Sari Sarkomaa kok

jäsen Sami Savio ps

jäsen Iris Suomela vihr

jäsen Pia Viitanen sd

jäsen Ville Vähämäki ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko

Valiokunnan lausunto VaVL 3/2019 vp
Eriävä mielipide

ERIÄVÄ MIELIPIIDE /ps

Perustelut

Valtioneuvoston selvityksessä: Yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistettu käyttöönotto ja muutokset valtiosopimukseen vakaumaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä E 45/2019 vp on kyse pankkiunionin syventämisestä ja kriisinratkaisurahaston aikaistetusta käyttöönotosta.

Perussuomalaiset vastustavat pankkien yhteisvastuuta mahdollisen pankkikriisiin kustannuksista ja erityisesti vararahoitusjärjestelmän käyttöönoton kiirehtimistä. Ehdotettujen muutosten myötä pankkisektorin yhteisvastuu aikaistuisi aikaisemmin sovitusta eli vuoden 2024 alusta ja näin ajallisesti rajatusti lisää kansallisen pankkisektorin riskejä, jotka liittyvät kotimaisen ja muiden jäsenvaltioiden pankkisektorien taloudellisten asemien välisiin eroihin.

Pankkiunionimaiden pankkisektorien kuntoerot ovat todella merkittävät. Esimerkiksi Kreikassa pankkien hoitamattomien luottojen osuus kaikista luotoista on lähes 40 prosenttia, kun Suomessa vastaava luku on 1,6 prosenttia.

Perussuomalaiset suhtautuvat hyvin kielteisesti myös mahdolliseen valtiosopimuksen muuttamiseen. Esillä olleet valtiosopimuksen muutosehdotukset merkitsivät ylimääräisiä jälkikäteisiä vakaumaksuja muissa maissa tapahtuvien pankkikriisien takia. Asiantuntija-arvioiden mukaan maksut voivat ylittää sataan miljoonaan euroon.

Edellä mainituin perustein perussuomalaiset vastustavat ehdotettuja muutoksia valtiosopimukseen, koska ne tulevat lisäämään suomalaisten pankkien maksuvelvoitteita. Perussuomalaiset torjuvat myös ehdotuksen vararahoitusjärjestelyn käyttöönoton aikaistamisesta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26.11.2019

Ville Vähämäki ps
Vilhelm Junnila ps
Jari Koskela ps
Sami Savio ps